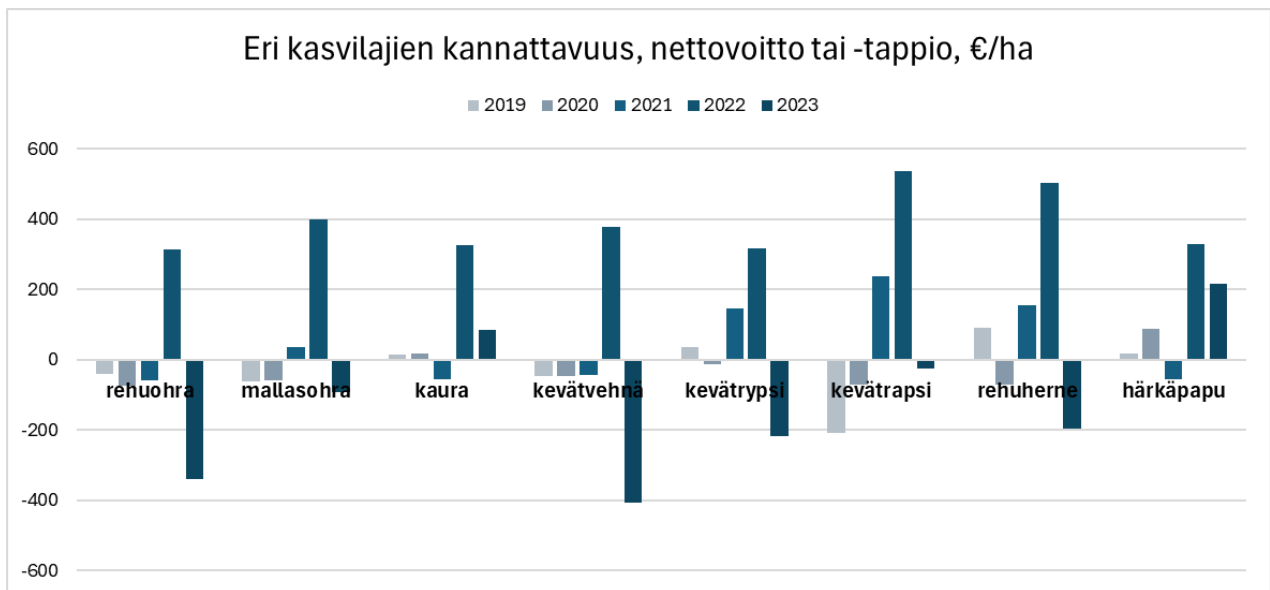

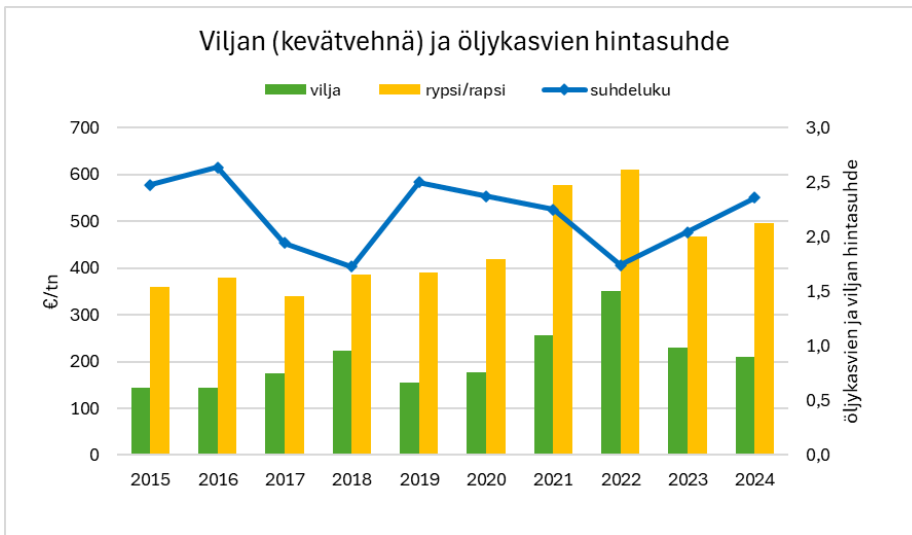
Rypsin ja rapsin tuotannon kannattavuus

Kevätrypsi ja -rapsi

Kevätrypsin ja -rapsin tuotannon taloudellinen tulos on viimeisen viiden vuoden aikana 2019-2023 ollut 74 euroa hehtaarilta nettovoiton puolella. Rypsin tulos on ollut 53 euroa ja rapsin 94 euroa hehtaarilta voitollinen. Kevätviljojen tulos on vastaavana ajanjaksona ollut 13 euroa hehtaarilta, joten rypsin ja rapsin tulos on keskimäärin ollut 60 euroa hehtaarilta kevätiljoja parempi (Kuva 1). Palkokasveihin eli rehuherneeseen ja härkäpapuun nähden rypsin ja rapsin tulos on sen sijaan ollut noin 30 euroa hehtaarilta heikempi. Rypsin ja rapsin sadosta maksettavan hinnan suhde viljoihin vaikuttaa ratkaisevasti niiden suhteellisiin kannattavuuksiin. Hintasuhteen ollessa yli kaksi öljykasvien tuotanto on viljoja kannattavampaa. Näin on tilanne ollut kuutena vuotena viimeisen 10 vuoden aikana (Kuva 2). Tuotannon kannattavuuteen vaikuttaa hinnan lisäksi myös saavutettu satotaso ja viljelyn kustannukset.

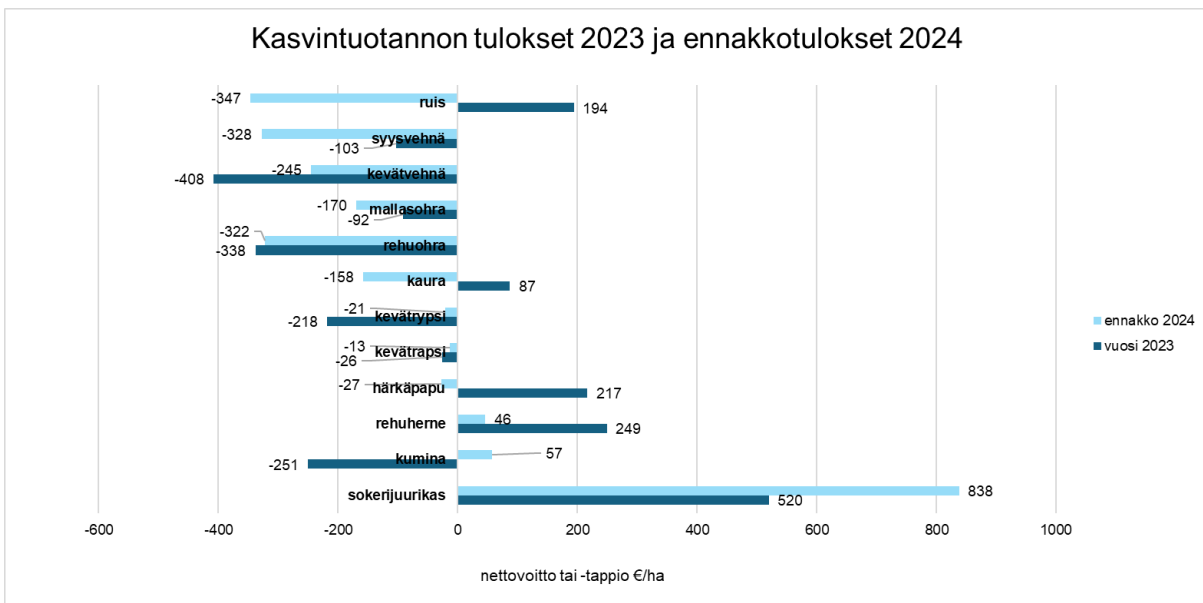

Kuva 1. Kevätrypsin ja -rapsin viljelyn taloudellinen tulos on ollut viimeisen viiden vuoden aikana keskimäärin 60 euroa hehtaarilta parempi kuin kevätiljoilla. Sen sijaan palkokasveihin nähden rypsin ja rapsin nettovoitto on ollut noin 30 euroa hehtaarilta heikempi. Nettovoitto saadaan kun kaikista tuloista (satotuotot ja tuet) on vähennetty pois kaikki kustannukset (muuttuvat, työ ja kiinteät). Lähde: ProAgria Lohkotietopankki 2024.

Kuva 2. Kevätrypsin ja -rapsin hintasuhte viljoihin vaikuttaa öljykasvien viljelyn suhteelliseen kannattavuuteen. Hintasuhteen ollessa yli kaksi, öljykasvien tuotanto on viljoja kannattavampaa keskisadoilla. Viljan hintana on tässä tarkastelussa käytetty kevätvehnän hintaa. Lähde: ProAgria Lohkotietopankki 2024.

Vuoden 2023 ProAgrian kasvintuotannon tulosten mukaan kevätropsin taloudellinen tulos oli 26 euroa hehtaarilta tappiollinen ja ennakkotulosten mukaan tulos on saman suuntainen vuonna 2024 (Kuva 3). Kevätropsin tulos vuonna 2023 oli runsas 200 euroa tappiolla, mutta ennakkotulos vuodelle 2024 on selvästi parempi ja lähellä rapsin tulosta, 21 euroa hehtaarilta tappiollinen. Kuitenkin öljykasvien keskimääräinen kannattavuus vuosien 2023–24 aikana on viljoihin verrattuna ollut selvästi parempi. Eroa taloudellisessa tuloksessa on ollut runsas 100 euroa hehtaarilta öljykasvien hyväksi (<https://www.proagria.fi/ajankohtaista/viljan-taloudellinen-tulos-peltokasveista-heikoin>).

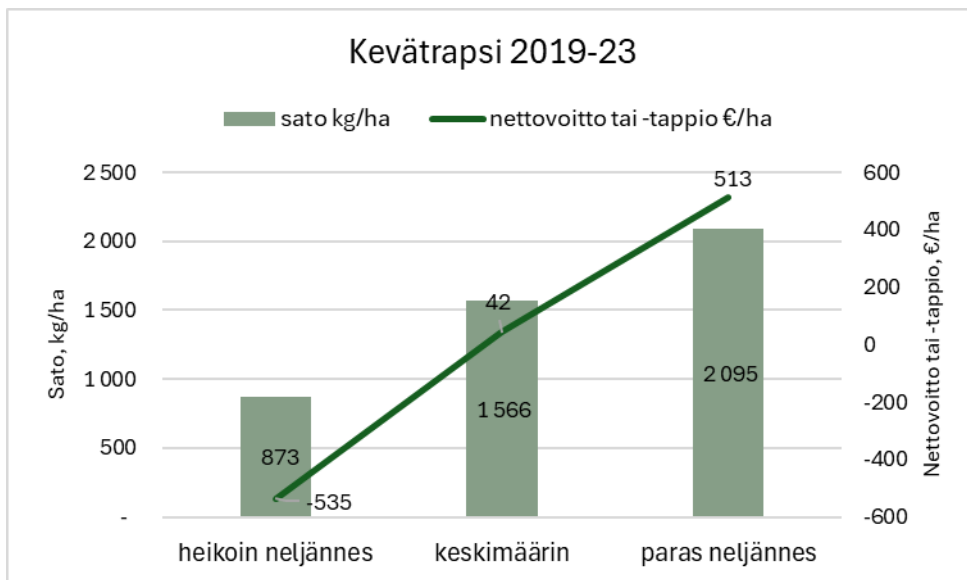
Kuva 3. Yleisimpien peltoviljelykasvien taloudellinen tulos vuonna 2023 ja ennakkotulosten mukaan vuonna 2024. Lähde: ProAgria Lohkotietopankki 2024.

Viljelyssä onnistuminen vaihtelee paljon tilojen välillä. Kevätrypsin sato on ollut keskimäärin 1 490 kiloa hehtaarilta vuosien 2019–23 aikana (Kuva 4). Nettovoiton mukaan paras neljännes on yltänyt 1 600 kilon hehtaarisatoihin ja heikoimmassa neljänneksessä sato on ollut 1 220 kiloa hehtaarilta. Kevätrypsin keskimääräinen sato on ollut 1 570 kiloa hehtaarilta samalla ajanjaksolla (Kuva 5). Erot parhaimman ja heikoimman neljänneksen satotuloksissa ovat kevätrypsin olleet suuret, sillä paras neljännes on saanut keskimäärin yli 2 000 kiloa hehtaarilta, kun heikoin neljännes on jäänyt vajaaseen 900 kiloon hehtaarilta. Suoraa selitystä satovaihteluille eri neljänneksissä ei ole aineistosta voitu löytää. Todennäköisesti satovaihtelut johtuvat eniten viljely- ja sääolosuhteista, jotka voivat olla hyvin paikallisia. Lohkomuistiinpanojen perusteella kasvitautien eli tässä tapauksessa pahkahomeen torjuntaa tehtiin selvästi eniten parhaimman saton neljänneksen lohkoilla sekä kevätrypsin että -rapsilla vuosien 2019–23 aikana (tulosta ei näytettävissä).

Nettovoiton mukaan parhaimmat tilat ovat saaneet kevätrypsinä noin 500 kiloa paremman hehtaarisadon ja 700 euroa hehtaarilta paremman taloudellisen tuloksen kuin heikoin neljännes (Kuva 4). Kevätrypsinä vastaavasti paras neljännes on saanut runsas 1 200 kiloa paremman hehtaarisadon ja 1 000 euroa hehtaarilta paremman taloudellisen tuloksen kuin heikoin neljännes (Kuva 5). Taloudellista tulosta selittää rapsilla eniten satotulos kustannusten vaihteluiden ollessa melko pieniä eri neljännesten välillä (Kuvat 8 ja 10). Sen sijaan rypsinä taloudelliseen tulokseen vaikutti saadun sadon lisäksi eniten lannoituskustannukset sekä kone- ja rakennuskustannukset (Kuvat 7 ja 9).

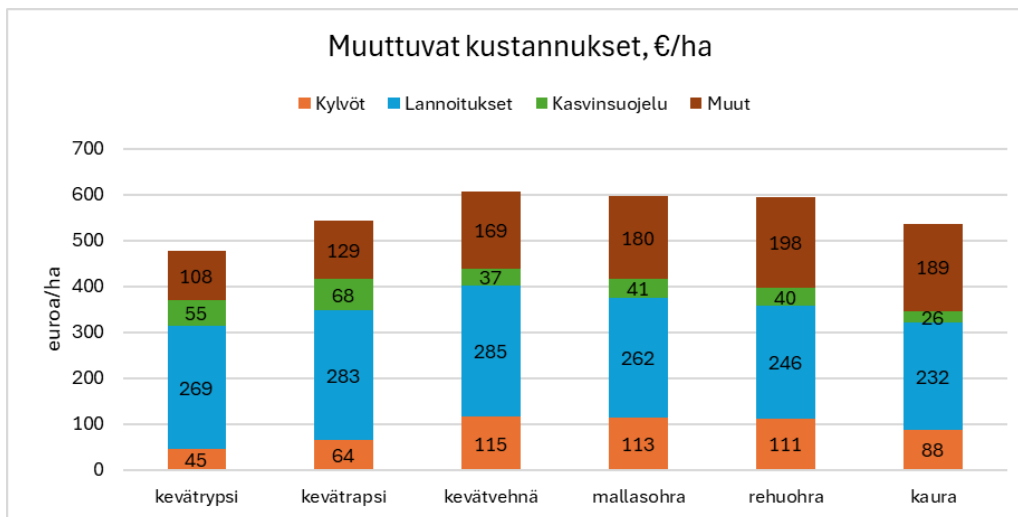

Kuva 4. Kevätrypsin keskimääräinen sato ja taloudellinen tulos nettovoittona tai -tappiona vuosina 2019–2023. Nettovoiton mukaan parhaimmat tilat ovat saaneet noin 500 kiloa paremman hehtaarisadon ja 700 euroa hehtaarilta paremman taloudellisen tuloksen kuin heikoimmat tilat. Lähde: ProAgria Lohkotietopankki 2024.

Kuva 5. Kevättrapsin keskimääräinen sato ja taloudellinen tulos nettovoittona tai -tappiona vuosina 2019–2023. Nettovoiton mukaan parhaimmat tilat ovat saaneet runsas 1 200 kiloa paremman hehtaarisadon ja 1 000 euroa hehtaarilta paremman taloudellisen tuloksen kuin heikoimmat tilat. Lähde: ProAgria Lohkotietopankki 2024.

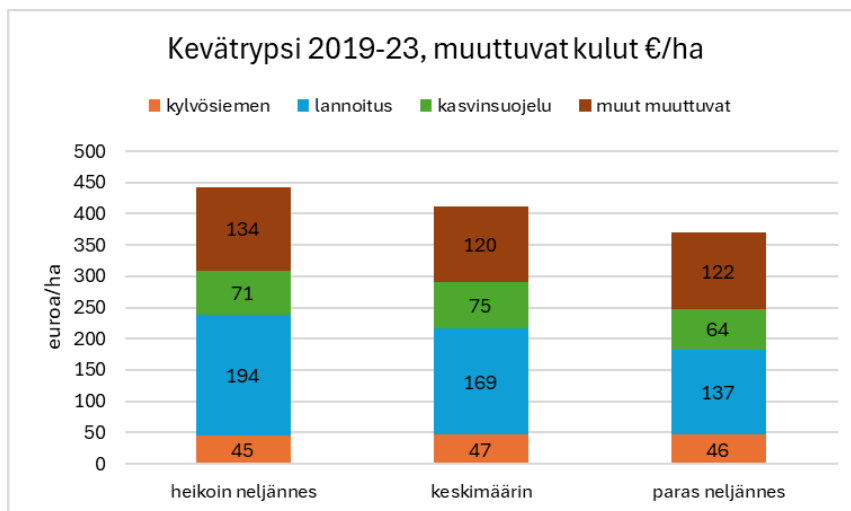
Kevättrypsin ja -rapsin viljelyn kustannukset olivat vuonna 2023 keskimäärin yli 70 euroa hehtaarilta pienemmät kuin kevätiljoilla (Kuva 6). Erityisesti siemenkustannus ja muut muuttuvat kustannuserät, joita ovat muun muassa polttoainekulut ja kuivaus, olivat selvästi kevätiljoja pienemmät. Kasvinsuojelukustannukset sen sijaan olivat rypsilä ja rapsilla lähes 30 euroa hehtaarilta kevätiljoja korkeammat.

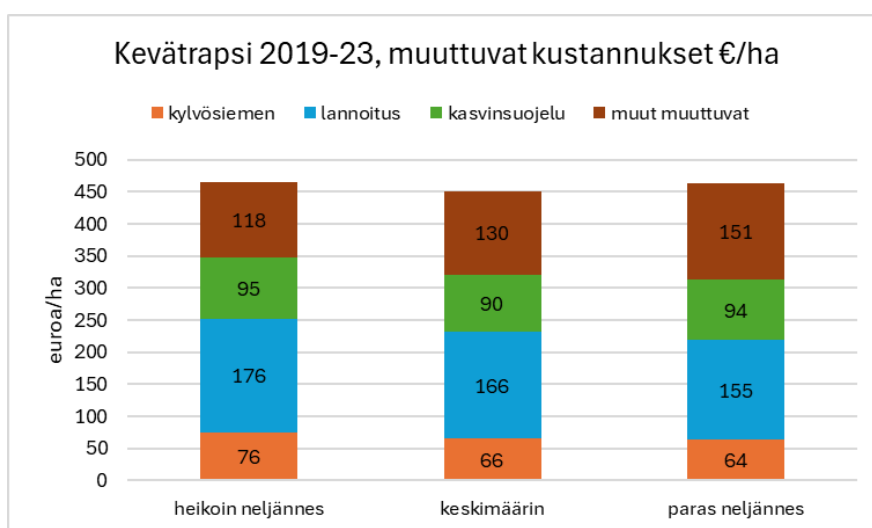
Kuva 6. Kevättrypsin ja -rapsin viljelyn kustannukset verrattuna kevätiljojen kustannuksiin vuonna 2023. Öljykasvien kustannukset olivat keskimäärin yli 70 euroa hehtaarilta pienemmät kuin kevätiljoilla. Lähde: ProAgria Lohkotietopankki 2024.

Kevätrypsin viljelyn muuttuvat kustannukset ovat olleet keskimäärin 411 euroa hehtaarilta ja kevätropsin 451 euroa hehtaarilta viiden viimeisen vuoden aikana 2019–2023 (Kuvat 7 ja 8). Kevätrypsin viljelyn muuttuvat kustannukset ovat olleet noin 70 euroa hehtaarilta pienemmät nettovoiton mukaan parhaalla neljänneksellä kuin heikoimmalla neljänneksellä. Suurimmat erot muuttuvissa kuluissa olivat lannoitus- ja muissa muuttuvissa kuluissa, jotka olivat parhaalla neljänneksellä selkeästi pienemmät kuin heikoimmalla neljänneksellä. Kevätropsilla sen sijaan ei ollut eroa muuttuvissa kustannuksissa eri neljännesten välillä.

Usein kannattavuudeltaan paras neljännes on pystynyt minimoimaan kustannuksia, mutta näin ei ole välttämättä aina erityisesti koskien tuotantopanosten käyttöä, kuten nähdään kevätropsin kohdalla. Lisääntynyt vaihtelu lannoitteiden hinnoissa on aiheuttanut sen, että lannoitekustannuksissa voi olla suuria eroja tilojen välillä riippuen lannoitteiden hankinta-ajankohdasta.

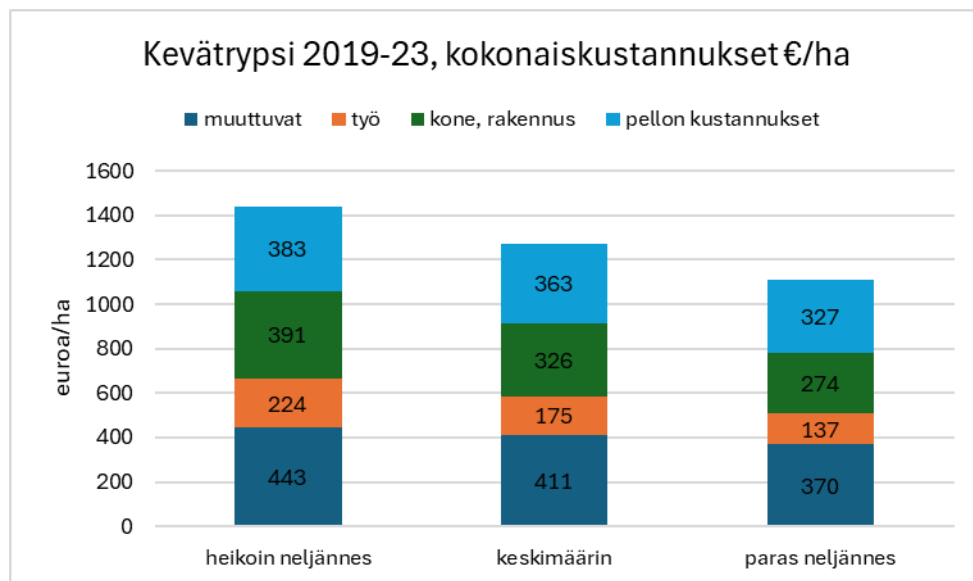

Kuva 7. Kevätrypsin viljelyn muuttuvat kustannukset nettovoiton mukaan eri neljänneksissä vuosien 2019–2023 aikana. Muuttuvat kustannukset olivat keskimäärin 411 euroa hehtaarilta. Parhaalla neljänneksellä muuttuvat kulut ovat olleet noin 70 euroa hehtaarilta pienemmät kuin heikoimmalla neljänneksellä. Lähde: ProAgria Lohkotietopankki 2024.

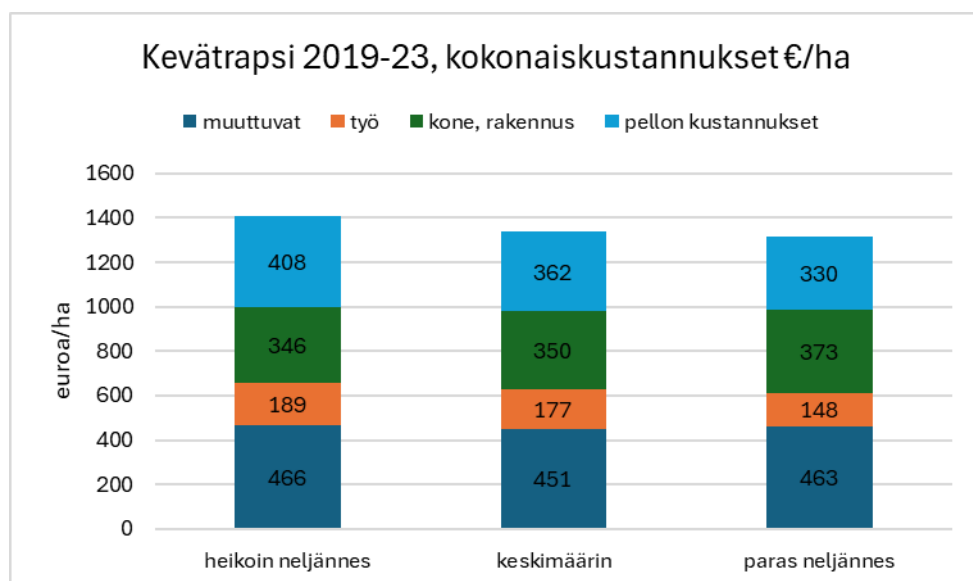

Kuva 8. Kevätropsin viljelyn muuttuvat kustannukset nettovoiton mukaan eri neljänneksissä vuosien 2019–2023 aikana. Muuttuvat kustannukset olivat keskimäärin 451 euroa hehtaarilta. Kevätropsilla ei ole juurikaan eroja muuttuvissa kustannuksissa parhaimman ja heikoimman neljänneksen välillä. Lähde: ProAgria Lohkotietopankki 2024.

Kevättrypsin viljelyn kokonaiskustannukset olivat vuosien 2019-2023 aikana keskimäärin 1 275 euroa hehtaarilta ja parhailla tiloilla runsas 300 euroa hehtaarilta pienemmät kuin heikoimmilla (Kuva 9). Erityisesti kone- ja työkustannukset vaihtelivat merkittävästi eri tilojen välillä. Mikäli konekalusto on mitoitettu oikein tuotantoon nähden ja toisaalta on osattu hyödyntää oikein tilayhteistyön, yhteishankintojen tai urakoinnin mahdollisuus, saadaan niiden kustannukset pidettyä aisoissa. Kevätrapsilla viljelyn kokonaiskustannukset olivat 1 340 euroa hehtaarilta ja siten 65 euroa korkeammat kuin kevätrypsilä (Kuva 10). Kokonaiskustannusten ero parhaimman ja heikoimman neljänneksen välillä kevätrapsilla oli pieni, 94 euroa hehtaarilta.

Kuva 9. Kevättrypsin kokonaiskustannukset olivat keskimäärin 1 275 euroa hehtaarilta ja nettovoiton mukaan parhaassa neljänneksessä runsas 300 euroa hehtaarilta pienemmät kuin heikoimmilla tiloilla. Lähde: ProAgria Lohkotietopankki 2024.

Kuva 10. Kevätrapsin kokonaiskustannukset olivat keskimäärin 1 340 euroa hehtaarilta ja siten 65 euroa korkeammat kuin kevätrypsilä. Kokonaiskustannusten ero nettovoiton mukaan parhaimman ja heikoimman neljänneksen välillä kevätrapsilla oli pieni, 94 euroa hehtaarilta. Lähde: ProAgria Lohkotietopankki 2024.

Vertailtaessa kevättrypsiä ja -rapsia keskenään niiden keskimääräiset viljelyn muuttuvat kustannukset ja kokonaiskustannukset yhteensä olivat samaa tasoa vuosien 2019–2023 aikana. Kevätrapsin keskimääräinen sato oli vastaavana ajanjaksona vain noin 80 kiloa hehtaarilta kevättrypsiä parempi. Tätä selittää ajanjaksolle osuneet ongelmalliset vuodet rapsisatojen onnistumisessa. Kevätrapsin satojen onnistuminen vaihteli paljon ja ero heikoimman ja parhaan neljänneksen välillä satotuloksessa oli yli 1 200 kiloa hehtaarilta. Sen sijaan kokonaiskustannusten ero kevätrapsilla parhaimman ja heikoimman neljänneksen välillä oli pieni, alle 100 euroa hehtaarilta, ja selvästi kevättrypsiä pienempi. Samoin muuttuvien kustannusten ero kevätrapsilla parhaimman ja heikoimman neljänneksen välillä oli selvästi pienempi kuin kevättrypsillä.

Syysöljykasvien aineistoa on toistaiseksi liian vähän vastaavien analyysien tekemiseksi. Syysöljykasvien taloudellista kannattavuutta tullaan tarkastelemaan myöhemmin mallilaskelmien avulla.

Sari Peltonen
ProAgria Keskusten Liitto